

MIROSLAV KIRIN

Mese a Bűnösről és a Fotográfáról

Azokban a napokban előkerült a kék, illetve a vörös borítójú jegyzetfüzet (a szín különben is a nézőponttól függ, s a rá sugárzó napfénytől). Egy jelentéktelen helyen ültél (mert akármelyiket is választod, mindegyik versengeni fog a személytelenségben, közben ne aggasszon az időnkénti tűz, a robbanás, a lerombolt házak, a gyerekkiáltás, az asszonyok jajveszékélése – ezek olyan kirohanások, amit azonnal szankcionálnak), arcod kezedbe temetve, úgy néztél ki, mint aki kiábrándult az életből, az emberekből s az átkozott történelemből.

Ahogy mondtad, míg zokogtál, a jegyzetfüzet fönről lezuhan, fejen ütött, meghintva a füled. Kétségtelen, hogy ezt akarva-akaratlanul jelként fogtad fel, az ég és a föld titkos beavatkozásaként. A jegyzetfüzet egyfajta napló volt, amelyet a szerző úgy írt, hogy közben mit sem tudott róla. Mondatai látszólag összefüggéstelenek, „egy magasabb”, elérhetetlen szférában nyerik el értelmüket.

Mindaz, amit a szerző tett, a legbanálisabb napi munkáktól egészen a „mérhetetlenül fontosakig”, ebben a könyvben szerény terjedelmet kapott, akárcsak az a történet, hogy miként haltak meg a fotóid. Miként „haltak” meg, jegyzed le ismét. Úgy viszonyulsz hozzájuk, mint valami apró emberi lényekhez, igen, mint a Házigazdákhoz. Életet és halált adsz nekik. Fura úr vagy, és még furább az uralmad. A fotók az emlékezetteddel játszanak, s nevetésre ingerelnek. Inkább derűt keltenek, mint bánatot.

A halál mindig egy fenséges állapotban érkezik, a jellemének megfelelő dekorativitásban, mint például az áramtalanított éjszaka csendje, a nap fakósága abban a városban, amelyet a Házigazdának el kellett hagyni. Azok, aki elfoglalták, örökké fenyegető, párhuzamos valóságként léteztek, mely arra vár, hogy elfoglalja a kiüresedett helyünket.

Valójában Isten halt meg először, utána a Szerző, végül pedig a Fotó. Az összes olyan hely, ahol megnyilatkozott Isten jelenléte, a halába vezett. Mindenben por szitált, amiből a barátod is összeáll, és a többi barát barátja, a dolgokat bevonta a szürkeség, a holtak bomló teste beterítette az egész várost. Nincs többé város.

Majd jött a Bűnös (a nevét önkényesen ragasztottad rá, mert most, amikor Istennek vége, megengedheted ezt magadnak). Nincs szükség a külső leírására, haj- és szeme színe, arca, mert jelképpé csupaszkodott, mintha a teste fölösleges lenne, csak járni van itt, ajtót nyitogatni, tárgyakat mozgatni.

Amikor ama bizonyos család megérkezett (az utolsó a sorban), szüleid házában ajtaja már tárva, nem kellett betörni. A Bűnös mégis rutinos óvatossággal lépett be, körbejárta a földszinti és az emeleti helyiségeket, majd csak utána szólította be a kint kislányával és valamivel idősebb kisleánnyal váró feleségét, aki erősen szorongatta a túlpakolt utazótáskát. Nyugodjatok meg gyerekek, mondta, majd letette a táskát a lépcsőkre és belépett. A férjével még egyszer átfésülték az egész házat, amelyet bizonyára már kiraboltak. Az is lehet, valahol akna sunyított, a nő féltette a gyermekeit és a férjét.

Mindent átnéztek, alig találtak valami használhatót. Csupán néhány régi, kopott komód maradt, felfordulva és tönkerezűzva, kiszóródott belőlük a korábbi lakosok kacatja, hasonlóan egy elhagyatott, sokáig haldokló állat széthasított és kiszáradt gyomorbelőségeihez. Papír, szemét és meghatározatlan tárgyak tömege fészkelte a szobák sarkában. A nyitott hűtőből egy régóta romlott étel büze terjengett, amitől a feleség fintorgó arcot vágott.

A földszinti szobában egy szétszabdalt pamlagra bukkantak; ki fogják cserélni. Előző télen a fürdőszobában megrepedtek a csövek; még jó, hogy a férj ismer egy vízvezeték-szerelőt. A ház hátsó ajtaja nyitva: az előző lakók nem is törődtek azzal, hogy bezárják. Az emeleti szobákban hiányoztak az ablakszárnyak; kezdetben nejlont feszítenek majd a helyükre. Szekrényeket majd csak hoznak valahonnan, akárcsak konyhakészletet, szőnyeget, nász- és gyerekágyat.

Az előző tulajdok: ők nem értenek minket, ahogyan mi sem őket, gondolta a feleség, de egy biztos: mi is, ők is idegenek házában kényszerülünk, hogy túléljünk. Senki se akarta ezt közülünk, de hát ez van. A feleség a férjével kitakarította a földszinti szobát, elhelyeztek benne egy matracot. Éjjel négyen szorongtak rajta, így aludták át az első éjszakát az idegen házban. A kölykök már rég tisztában voltak mindennel, hát nem is kérdezősködtek.

A következő napon a feleség a gyerekekkel belekezdett a ház takarításába, a férj a városba ment, hátha talál valami berendezést; volt néhány elhagyott ház, amit még nem fosztottak ki teljesen. Mindegyikből volt mit elvinni. Egyikben olyan szekrényt, amelynek elveszett az ajtaja, a másikban nyikorgó fotelágyat, a harmadikban inogó asztalt és székeket, a negyedikben feslett szőnyeget, az ötödikben éjjeli lámpákat (ritkán fogják őket használni – az áramot keményen spórolták, naponta alig volt két-három órán át).

Egy-két hét alatt berendezték a házat, olyannyira hogy tudtak benne úgy-ahogy „normálisan” élni. A kölykök elkezdtek iskolába járni. Lehűlt a levegő, az őszi észrevétlenül átcsapott a télbe, a vízvezetékek újra megrepedtek, a hó súlya alatt összerogytak a távvezetékek, az esték átcsúsztak nappalokba.

Egy reggelen a feleség elindult tüzelőért a fatelepre. A telep sarkában egy halom papír hevert, amelyet a háztakarítás után dobtak ki. Nem is nézték, mi alhatott bennük. Papír mint minden papír. Meggyullad, ég, melegít. Kotorászva a hulladékban a nő rátalál néhány fekete-fehér fotográfiára. Már megkezdte őket a nedvesség és a mocskok. Az egyiken még kivehető volt, hogy két kabátos fiatal nő mosolygott, a kép érettségi után készülhetett, egy bárányt tartó gyerek állt mellettük.

Eszébe jutottak a saját fotói: még szerencse, hogy magával hozta őket. Mindig előveheti, emlékezhet az elhalványult időkre, emlékezhet a lakására abban a városban, amelyet el kellett hagynia, az otthelyezett tárgyakra; a barátokra, amelyek többé nem azok, ám mégis, e képeken továbbra is vidáman koccintanak, mintha mi sem történt volna.

Sóhajtott, majd összegyúrta a fotókat, az újságlapok közé hajította őket. Fát vágott és elvitte a papírokkal a házba. Tüzet gyújtott, és figyelte hogyan égnek el az újsággal együtt. *Mi lehetett a többivel, morfondírozott, a házat már előttük kirabolták. Csak ezt tudjuk nyújtani, mondták, ti meg ahogyan akarjátok.* Nem utasíthatták vissza, nem volt más, jobb megoldás. Minden megoldás immár a múlté. Meghatározhatatlan időket éltek. Ennél csak rosszabb jöhetett. Nem ők voltak az elsők, akiknek ideiglenes tartózkodási helye ez a ház. Az ajtókat

nem zárták be, mintha azt suttogták volna: *lépjetek be, lépjetek be.*

Ezen a ponton pillanatnyilag véget ér a Bűnről és a Fotográfia haláláról szóló történet. Igazából bizonytalan, valóban és mikor múlt ki a Fotográfia, ki kísérte el az örök nyugalomra. Csak a sápadt tükrözése él még, ami végtelenül megkétszereződik, és újabb rétegek rakódnak a különben is elmesélhetetlen történetre.

Az élet lángok martalékává lesz, emlékké kormosodik, így könnyebb elviselni. A könyv, amint fellapozzuk, égni kezd, hamuvá porlad szét. Hasonló a helyzet a fotókkal, mintha nem akarnának emlékeket őrizni. Semmi sem súlyosabb az emlékezetnél. Mégis minden az elmúlás szakadéka fölött imbolyog. Aki átugorja, minden jót neki. Ne írjon, ne is mondjon semmit, mit is kezdhetnének a válasszal?

A feleség, a férje és a gyerekek még egy darabig ott élnek majd a házadban. Együtt ebédelnek, a szülők tán szeretkeznek, veszekednek, játszanak a kölykökkel, családi fotókat készítenek, falura utaznak a szüleikhez és mindenben a többi emberre hasonlítanak. Annak ellenére, s ezt sohasem felejtse el, hogy háború van, az ő nyakukra is újabb szerencsétlenség szakad: ezerkilencszázkilencvenöt augusztus elején, pusztá félelemből a feleség, a férj és a gyerekek hamarosan elhagyják majd a házat, pedig már lassan a sajátjuknak tekintették (ez szépen látszik a fotókon, amit a bejárati ajtó előtt és a pázsiton vettek fel – arckifejezésük nem árulkodik arról a feszültségről, hogy idegen helyen élnek). Itt váratlanul megszakad élettörténetük.

Arról viszont, amiről majd e szerencsétlen emberek mesélnek az elkövetkező generációknak, semmit sem fogunk tudni.

Igazából, kit érdekelne ez?

Azt, ami bekövetkezett, már láttuk:

Mindent átnéztetek, ám alig találtatok valami használhatót. Csupán néhány régi, kopott komód maradt, felfordulva és tönkerezűzve, kiszóródott belőlük a korábbi lakosok kacatja, hasonlóan egy elhagyatott, sokáig haldokló állat széthasított és kiszáradt gyomorbelsőiségeihez. Papír, szemét és meghatározatlan tárgyak tömege fészkelte a szobák sarkában. A nyitott hűtőből egy régóta romlott étel büze terjengett...

És itt voltak a fotográfiai is.

Levél, fotográfiák

Miként mutassam be önöket, amikor semmit sem tudok magukról, akárcsak önök rólam? Másként szólva: annyit tudok magukról, amennyit önök rólam és a családomról.

Nézegették a fotóinkat, ahogyan most én a magukéit.

Ugyanúgy állandóan hibázok, téves mondatok ötlenek fel, higgyék el, a legjobb szándék ellenére is képtelen vagyok *pontosan* bemutatni önöket. Tudom, erről nem tehetnek, de valami arra kényszerít, hogy rossz fényben tüntessem fel magukat. Ennek semmi köze az ideológiákhoz, a politikai korrektséghez, a feltorlódtott érzelmekhez.

Minden egyszerű: nem ismerem önöket, s nem is akarom ezt, noha a családjuk rövid történetéről írok levelet maguknak, amelyet – szándékosan vagy nem – a nekem hagyott fotók alapján mesélek el. Hát nem furcsa ez? Tudom, hogy mielőbb el akarják majd felejteni életük legkeserűbb részét, és talán éppen ezért írok levelet, csakhogy emlékeztessem önöket. Ám az is lehet, el sem küldöm írományom. A lényeg csupán az, hogy megfogalmazom. Tisztában vagyok azzal, hogy milyen kellemes emlékezni; idővel a rossz események durvasága meglágyul, szentimentálissá válunk, jobban elfojtjuk személyes balsorsunkat, remélve, hogy így az nem tér vissza többé.

Talán ez az oka, hogy szeretek levelet küldeni, és annál is inkább kapni (egyébként köszönöm, hogy megmentették kapcsolataim egy részét, időnként felbontom e leveleket (a padláson az egerek megrágták őket), s eszembe jut mindenki, akit elveszítettem, vagy aki annyira megváltozott, hogy végül ugyanaz a helyzet, még egyszer köszönöm).

Az a nő, aki a rokona, s valahol Szlavóniában él, csupán férjének könyveit, némi ruhát az ön lányának és egy nem létező ország használhatatlan papírpénzét vitte magával. Mást nem adtunk neki.

Eltitkoltam a filmet. Majd előhívtam és íme. Sorakoznak a fotók.

Falusi udvar,

a hó mindent beborít, a fiú, kétszer magasabb a tejeskávészínű bundába bújt lánynál, aki mellette áll, s rózsaszínű kesztyűkben szorongat egy nejlonzacskót, kutinai műtrágyás szatyorról van szó, tele szénával, csücske spárgára kötve. A fiún sötétkék kabátka, fekete nadrág és sárga, bojtos sapka. Mosolyától úgy tűnik, mintha kipúdereztek volna a kerek, nőies arcát. Falétra, istállóra támasztva, jobbjáról nyílás a padlásszobába, ahol szárad a széna. A gyerekek mögött fából készült tyúkol, tárva az ajtaja, előtte két csirke, az egyik fehér, a másik, a barna összeolvad a lécek színével. Mögöttük szénaboglya, félig hó takarja. Az udvar sarkában ólomhordók sorakoznak, az egyiken sörös rekeszek. Visszatértek, vagy éppen most készülnek szánkózni. Szánkózni pedig így kell: zsákra ülni, megragadni a csücskét, lábakkal elrugaszkodni, le a dombról. A zsák valószínűleg forogni fog, a szánkózó is többször megperdül, kiáltások, nevetések keverednek, végül minden felfordul. Hasonló jelenet látható a következő fotón, amelyen

A nő, a kislány és a kutya

megálltak a behavazott domb lábánál, a kislány szánkós zsákot tart, a másik kezével simogatja a bernáthe gyi kutyát. *Nézd anya, megfagy a szőre*, mondja. Anyja, vörös bundába és szürke nadrágba öltözve, szintén szánkós zsákot fog, hallja vagy nem hallja lányát, figyelme az ismeretlen fotós felé fordul, a fiára? férjére? Mögöttük egy út kanyarodik, amelyen nyaranta a nagyszülők szénával megpakolt kocsit vezetnek. Most minden pusztá. Talán lesz még nyár. Várni kell. Az út eltűnik a kanyar mögött, a kopár erdőben. Az út fölötti fakerítés, akár egy megdermedt háló a téli szellőben, átszeli a dombot. A fotón nem süt a nap, a fény mintha lassan elfogyna; szaporodnak a levegő hamuszínű részecskéi, fátol ereszkedik le, halkulnak a hangok, és e hóban, sehol, de sehol nincsenek nyomok, akkor viszont, kérem, hogy jutott oda a fiatal nő és a lánya?

A kislány

a fotó bal sarkában helyezkedett el, csizmája mélyen a hóban, felemelt kézzel szólítja a kutyát, amely szinte felismerhetetlen figurává változott, törpévé, tökmaggá, hangyává, nyüszítve válaszol (annyira apró e képen, hogy nehezen képzelhető el, akár hangosan is csaholhat, mint egy igazi bernáthe gyi). A kislány, az eb és a fiatal fa (szabadon kitalálhatják, milyen fajta) háromszöget alkotnak, amelynek leghosszabb szárát épp a kislány és a fa közötti távolság teszi ki (a fa kétszer magasabb a lánynál). Ő valójában nem is hívja a kutyát, ezt semmiféleképpen sem állíthatjuk biztosan, felemelte a kezét és elbambult ama kerítés fölött, amely kottavonalakra emlékeztet, és átszeli a dombot, a szilvafa ágaival behálózott házior irányába. A fényképező feje fölött (a kép felső, bal sarka) behavazott ágacska himbálózna. Nem derül ki, kié az a ház a dombon.

Fűves kert, havas kert

vagy virágos kert, a szezonától függ, ám mindig is felismerném, azt a magányos, szerteágazó almát, a goldenalmát, most pedig hó takarja, hiányoznak róla a sárga, szeplős gyümölcsök, s felismerném mögötte a fakerítést (amelyet éppen azon az előző nyáron festettem át fáradtolajjal), a szomszéd fészerét, a goldenalmát és a szomszéd almafa ágainak sűrű gabalyodását, meg ami nem látszik ki a hó alól, mindezt, bármilyen alakban, bármilyen körülmények között felismerném.

Fél ablak, kerékpár, negyed ház és egy egész, összegörnyedő kutya

a ház szélénél, ez a fotósna k minden bizonyára elegendő volt, hogy felvegye őket. Nekem mégsem tűnik így; a jobb sarokban az almafa, amelyet a fényképezőgép megcsonkított, olyannak mutatja, mint egy hóborította, félbevagdalt ágkupacot, a kutya figurája teljességgel érthetetlen, a foltjai elmosódtak, s aki nem tudja, azt hinné, egy farkas és egy boci keveredik benne, látszik a két fakó, széttárt lába is, a fej viszont összeolvadt a test hátsó

részeivel és eltűnt. A felemelt redőnyű ablakon (csupán néhány bordázat látszik a jobb oldalon) senki sem bukkan fel, s nem is fog. Eszembe jut még valami: a fotós nem meri lenscére kapni az egész házamat, csupán a fragmentumait, ezek pedig természetüknél fogva könnyen felcserélhetők, így simán bármely más házhoz is tartozhatnak, nemcsak az enyémmé. A fotós egyszer majd azt fogja válaszolni: *Nem, ez nem az ön háza*. És igaza lesz, e csonka töredékeknek tényleg semmi köze a házunkhoz.

Gupčevo utcai, hamvas barackszínű ház

meredezik a téli tájban, ott, ahol az utcánk a Gupčevóban folytatódik, ott van, a túloldalon. S ez az egyedüli esemény. Senki sem jár a mi utcánkban (a halvány keréknyomok a hóban tagadják ezt, ám mégis), és nincs senki a Gupčevóban sem. A fotósunk nem hibáztathatja a valóságot: lemeztelenedett előtte a járókelők hiányától, attól a gyengécske fénytől, ami a látott részletbe szűrődik. Elsötétül: az almaágak kévéje balról tör be, jobbról pedig, az utcánk végén levő magas, sötét fenyő tekereg. Közöttük nagy barackszínű ház (öt ablak az első emeleten, ugyanannyi a földszinten, s mintha – mindenkitől elhagyatva – el szeretne tűnni, összeolvadni a hóval. A következő évben, nyáron, ez az egykori úri ház szénakazal lesz; az ablakaiból széna szóródik majd az utcára.

A bernáthegyit

kényelmetlen pillanatban kapták rajta: elhagyja a jelenetet, pontosabban a gyepet (a havast), húzza magát, lehajtott fővel, a ház széléhez dörgölőzik, rövidesen el fog tűnni a nagylyukú drótkerítés félig nyitott ajtaján keresztül, el a fakerítéssel bekeretezett látóhatárból. Nincs itt semmi más: a havat betaposták, sokan jártak rajta (apa, anya, kislány, fiú, kutya), a biciklikerek pedig csak azért árválkodik itt, hogy a kislány félbeszakított örömeire utaljon: átsuhanni az utcánkon.

Az ablakok

egészen látszanak, egyforma rendben sorakoznak (az egyikken végig felemelték a redőnyt, a másikon nem). Most már minden világos: házunk minden gyepes (havas) fotóját ugyanazon a napon vették fel. A pontos dátum valahová 1991 és 1994 tele közé tehető. A kislány a bal ablak előtt állt meg, a dohányzóban, az egyik rózsaszínű kesztyűje a mennyei madár farkává változik, a fejét – követve e mese logikáját – a kislány bundájának kezelőjében vesztette el. A másik kesztyű (farok) a hóba bambuló bernáthegyit simogatja. A lány viszont a fotóst figyeli, akinek szerepéért ezúttal a testvére és az anyja verseng. Az apát a városba küldték, a dolgára. Az ablak alatt valószínűleg ott a kempingbicikli és egy újdonság – falnak támasztott szemetes kuka, rajta egy hólabda.

A meglepetés

a következő fotón ér minket. A valós élet igazi iszonyatát dokumentálja. A bírák nem változtak, ugyanaz az ideje és helye a cselekvésnek: havas gyepl, amit egy alacsony fakerítés oszt ketté, s itt van a kislány is, mennyei farokkal, nem kezekkel. Ám nem tudunk elszakadni attól a gondolattól, hogy valami nem stimmel. A háttal fordult lány közelében ugyanis egy dromedár férfi áll, ami egyáltalán nem lenne furcsa, ha e figura, e férfi nem lenne – fejetlen. Most nem részletezzük, hogy születésétől kezdve ilyen volt-e, vagy a fejét a hanyag fotográfus nyeste le, akinek szemlátomást fontosabb volt, hogy a lány kerüljön a jelenet közép-pontjába. Tagadhatatlan az a rosszérzés, ami az egész képet sárgára színezi: a hó besárgult, a kislány pedig, lesütött tekintettel és védekező karmozdulattal igyekszik kikerülni a fejetlen férfi látóköréből. Noha arca nem *dermed* meg az iszonyattól, semmiféleképp sem hagyhatjuk figyelmen kívül az erős félelmet, ami megrázta a bundába bújó gyermeki testet, s ami a szemlélőnek teljességgel láthatatlan, mintha nem is volna. Feltöltve e rémülettel a fotó lenti, jobb sarkában a hóember összekuporodott; épphogy a pocakját látni, két szén-gombbal és a karocskáival. Ha szerencsés, sikerül elmenekülnie.

A hóember

orra sárgarépa, egyenes és ápolt, egy fekete szeme van, profilból ennyi látszik, az északi sarki medvés kabátján hat gomb ékeskedik, a fején ólombögre stb., tehát e hóember a söprűjét magasba emelte, suhintott, hogy üdvözlje a nemrég lefejezett férfit. Most már világos: ez nem más, mint a kislány bátyja, akinek kezén sárga munkáskesztyű van, dolog-talanul, petyhüdtlen lóg, bekebelezi a tropa pubertás testet, mely fekete nadrágot és narancs-fekete dzsekit hord. Tehát a fiú nem szörnyeteg, fejetlen torzalak vagy valami hasonló, csupán egy sűrű fekete hajú legény, tincsei a homlokára omlanak, szeme, mintha csodálkozna: *hova is tűnt a kis húgom-piroskám?*

Ismét a ház fragmentuma,

ezúttal az útra néző kinti ajtók kerülnek elénk, melyek, szegények, semmit sem látnak, semmit sem ismernek fel. Ezek szép ajtók, két részből állnak. Az első: egy sor ablak, 30x30, a tejüvegeket fakeret szegélyezi, a ház belsejének meztelen tartalmát védelmezik, egészzé összetakolva pedig három üvegezett létrára hasonlítanak. A második rész: egyszerű bejárati ajtó, hosszúkás, homályos üveggel, ami átszűri a fényt a házba, valószínűleg vidušovaci erdőből származó tölgyfából készült. Az ajtónál, falnak támasztott kézzel, egy hét-nyolc év körüli lány ácsorog. Anyjának hegyes orrú csizmája a lábán, nyaka körül anyjának barnaszínű bőrtáskája lóg, túl hosszú a szíja (a táska megérinti a csizma hegyét). Világoskék pólót visel, szétkapcsolt gallérral, és szürke szövetnadrágot (nem lepődnénk meg, ha az apjától csente volna el). Savanyú arcot vág, szeme minden lehetséges irányban pásztáz, *kriksz-kraksz, találd ki, hogy merre nézek.*

Az igazság, leplezetlenül

és veszélyesen ölt testet az utolsó fotón. Minden ugyanolyan mint az előzőn, ugyanaz a kislány, csak hogy mögötte – ezúttal megfosztva az előző képen látott gyermeki grimaszoktól – áll az édesanyja. A nő sötét hímzésén, bal vállán egy szürke, bozontos kígyó tekereg, bekúszik a folyosó fekete gyomrába; egy szürke szigetecske, márványfehér világítótoronnyal, leereszkedik a fekete, hullámozó tenger lejtőjén. Az anya mosolyog; a nő arca kerek, paraszt származását minden vonásából kiolvadni, az évek még nem kezdték meg őket; továbbá a kihangsúlyozott pofacsontból, az erőteljes fekete hajból, a széles elülső fogakból. Leereszti a kezét, lányát az alkarjánál fogja. Ugyanakkor a kislány anyjának ujjait fogja, simogatva. Fent, az ajtótól jobbra, ott a házszám: 4. Nem világos, hogy melyik utcához és melyik házhoz tartozik a szám, ahogyan az sem, hova tartoznak ők ketten. Világuk csupa töredék, sohasem teljes.

Körülríhattam volna még néhány fotót önöknek, de ezek mit sem különböznének a többitől. Különb, mit is írhatnék a Bánság tájképeiről? Íme, azt, hogy: minden üres. Nincs ember az utakon, mezőkön. Akinek nem sikerült elmenekülnie, vékony földréteg borítja. A házak helyét most ellepi a bozót. Ahol a barátomra várok, ismeretlen arc bukkan fel. Meg sem kell szólalnia. Tudom: ismeretlen. Többek között írhattam volna azokról a fotókról is, ahol önök a családjukkal időznek. S nem az ürességről, a csendről, amit mindez a halott dolog és ember tartalmaz. E képeken viszont sehol sem látom a férjét. Valószínűleg ő fényképezett. Talán nem is akarta, hogy látható legyen. Tudják, néha arra gondolok, a fotók valamiféle bizonyítékok. Ám ilyenkor azt mondom magamnak: igen, s mit bizonyítanak számodra, azt, hogy egy kétségbeesett család a házadba kényszerült, úgy tett, mintha minden rendben lenne, hogy néha-néha vidám is tud lenni? Nem hibáztathatom semmiért, de nem is sajnálom önöket. A képek egy átrendezett világban maradnak, nem az emlékezetben, ott semmiféleképp, s ha magukra akarnék találni, amiben kételkedem, hiába keresnék: e nyomozásnak már a kezdetektől fogva vége.

1996-99.

Orcsik Roland fordítása

Miroslav Kirin Sisakban született 1965-ben. Petrinjában és Zágrábban tanult. A zágrábi bölcsészkaron szerzett diplomát angol nyelv és irodalom, valamint összehasonlító irodalom szakokon. Költészettel, prózával, műfordítással (angolból) foglalkozik. 1989-ben megnyerte a fiatal lírikusoknak járó legrangosabb horvát költői díjat (Goranovo proleće). Kötetei: *Od nje do večnosti* (1989), *Tantalón* (1998). A fenti regényrészlet a 2001-es, díjnyertes *Album* című könyvének zárófejezete. (A ford.)